

POLITIET
KRIPOS

VOLDTEKTSSITUASJONEN 2011

Voldtektsgruppa
Taktisk etterforskningsavdeling
Kripos

Januar 2012

Om voldtektsgruppa

Voldtektsgruppa ved Kripos ble opprettet høsten 2010. Et av voldtektsutvalgets forslag, nedfelt i NOU 2008:4 «Fra ord til handling», var opprettelsen av en sentral enhet, SEPOL, som skulle behandle alle seksuallovbrudd. Det ble besluttet å styrke etterforskningsmiljøet ved Kripos med et fagmiljø som jobber med voldtektssaker. Voldtektsgruppa består i dag av 12 personer og er bredt sammensatt med jurist, analytikere, etterforskere, etterrettere og krimtekniker.

Voldtektsgruppas kjerneområde er å bidra til økt kvalitet på etterforskningen av voldtektssaker. Etterforskningen av sakene skal i hovedsak fortsatt finne sted i politidistriktene, men med et utvidet tilbud om bistand (konsultativt og/eller stedlig) fra Kripos. Voldtektsgruppa har videre som oppgave å se etter likhetstrekk i saker og være et nasjonalt kompetansesenter. I mandatet ligger det også at man kan etterforske egne saker.

Sammendrag

Det er første gang Kripos vurderer voldtektstallene på landsbasis og presenterer tallene i en offentlig rapport. Vi har valgt å ta utgangspunkt i antall voldtektssaker totalt for hele landet i 2011, for å se om det er en økning siden 2010, og om det er noe som fortjener særlig oppmerksomhet. Av flere årsaker har vi valgt denne gangen å se nøyer på «overfallsvoldtekt». Det er kjent at overfallsvoldtekt var et tema i den offentlige debatten gjennom høsten 2011. Overfallsvoldtekt er ikke den største kategorien innen voldtekt, men det er den som skaper mest frykt generelt i befolkningen. Man vil i det følgende vil gi en beskrivelse av utviklingen siste året og det presiseres at man denne gang ikke har tatt mål av seg å analysere voldtektssituasjonen utover dette.

Det var en økning i antall registrerte voldtektsanmeldelser i 2011 på 13,7 prosent på landsbasis fra 2010. Noen byer har nedgang, mens andre byer, herunder Oslo har en økning i antall registrerte saker. Det er viktig å presisere at det totale antall voldtektssaker (1221) inkluderer forsøk på voldtekt.

Det er i hovedsak de unge som rammes. Våre tall fra alle voldtektssaker i 2011 viser at gjennomsnittsalderen på gjerningspersonen er 29 år mens gjennomsnittsalderen på offeret er 23 år. Gjennomsnittlig aldersdifferanse mellom gjerningsperson og offer er 6,3 år. Den største andelen av voldtekter er festrelaterte, og utgjør 34,5 %. Også overfallsvoldtektene er sterkt representert, med 19,1 % av totalen.

Hvis vi ser på Oslo-tallene fra 2010, isolert sett, og sammenligner dem med våre tall for Oslo anno 2011, er det en økning i overfallsvoldtekter. En del av økningen fant sted høsten 2011. Det er imidlertid vanskelig å si noe om hva dette skyldes. Det ser ikke ut til at det er en tilsvarende økning på landsbasis eller i andre byer. Det er ikke gjennom våre undersøkelser mulig å anslå om fokuset på overfallsvoldtekter i Oslo i høst førte til en ønsket utvikling, at anmeldelsesvilligheten økte som en synergieffekt av mediefokuset og at flere våget å stå frem med sine historier, eller om det er en reell økning i antall overfallsvoldtekter. Det kan også være en sammensatt utvikling, med dels høyere anmeldelsesvillighet som indirekte medfører nedgang i mørketall. Det er uansett interessant å merke seg at, på landsbasis var antall registrerte voldtektssaker i november måned høyere enn samme tidspunkt året før, men at utviklingen for øvrig var ganske lik for de to årene.

Dersom man ser på landet utenom de største byene, er det mindre sannsynlighet for å bli utsatt for overfallsvoldtekt, idet 2/3 av voldtektene finner sted i de største byene. Vi har også støtte i dataene for at nær 70 % av overfallsvoldtekter skjer på kveld/natt i helgene¹, og at det i over halvparten av sakene er rus med i bildet.

Gjennom systematisering av foreliggende data vil vi ha et bedre utgangspunkt for å sammenligne en utvikling ved neste årsskifte. Vi imøteser gjerne også ny omfangsundersøkelse, som ytterligere vil kunne belyse den faktiske situasjonen, herunder økningen i antall voldtektssaker og mørketalls-situasjonen.

¹ 69 % av overfallsvoldtektene (N=158) og 59 % av alle registrerte voldtekter i 2011 (N=1075) fant sted fredag, lørdag og søndag.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	5
2. Metode.....	6
2.1 Datainnsamling.....	6
3. Definisjon av voldtekt.....	7
3.1. Juridisk ramme – hva er voldtekt?.....	7
3.2. Voldtektskategorier.....	7
4. Anmeldte voldtektssaker på landsbasis 2011	8
4.1 Datagrunnlag.....	8
4.2 Vurdering av omfang og utvikling	12
5. Anmeldte overfallsvoldtekter i 2011.	13
5.1 Datagrunnlag.....	13
5.2 Vurdering av omfang og utvikling.....	16

1. Innledning

Den omtalte «voldtektsbølgen» høsten 2011 skapte mye utrygghet for særlig Oslos befolkning, og diskusjonen om hvordan man skal bekjempe voldtekt blusset kraftig opp. Deler av diskusjonen ble tidvis preget av manglende faktagrunnlag knyttet til omfanget og forekomster av overfallsvoldtekt.

Behovet for fakta knyttet til voldtektssituasjonen i Norge er stor. Voldtektsgruppa får mange henvendelser fra media i denne forbindelse, men tidvis også fra politikere, Politidirektoratet, politidistriktene og andre. Hensikten med denne rapporten er nettopp å belyse fakta som kan bidra til å beskrive voldtektsbildet i Norge i 2011.

Gjennom å ha tilgang til alle² voldtektsanmeldelser har Voldtektsgruppa ved Kripos mulighet til å ha et nasjonalt blikk, på hvordan voldtektssituasjonen er i Norge. I løpet av året har gjennomgangen av alle landets voldtektssaker økt erfaringsgrunnlaget og samtidig gitt et bilde av voldtektssituasjonen på landsbasis.³

Rapporten er todelt:

I del 1 er målet å belyse omfang og utviklingen innenfor registrerte voldtekter i 2011 på landsbasis, herunder kategorisere voldtekter innenfor ulike voldtektskategorier.

I del 2 er målet å belyse variasjoner i forekomsten av overfallsvoldtekter, men også hvorvidt denne type voldtekt kjennetegnes av spesielle mønstre med tanke på gjerningstidspunkt, gjerningsperson og russituasjon.

---

² Voldtektsgruppa har fått inn 843 av totalt 1221 saker i vårt saksmottak. Dette vil naturligvis skape noe usikkerhet ved tolking av data.

³ Voldtektsgruppa mottar speilkopi av alle voldtektsanmeldelser (nasjonal basis). Dette gir oss et unikt materiale for å kunne analysere voldtektssituasjonen i Norge.

2. Metode

2.1 Datainnsamling

Materialet som ligger til grunn for de undersøkelsene som er beskrevet i denne rapporten, er innhentet fra Strasak⁴ og fra saksdokumenter innrapportert til Voldtektsgruppa via straffesakssystemet BL⁵.

En svakhet ved ovennevnte data er at mørketallssituasjonen når det gjelder voldtekt gir en del utfordringer. Voldtektsutvalget anslo i deres utredning at anmeldte voldtektssaker kun utgjør 10 % av det totale antallet reelle voldtekter (NOU 2008:4). Av de registrerte voldtektssakene er det videre et etterslep på innrapporterte saker til Kripos. Det innebærer at våre data ikke er fullstendige, og at de ikke representerer et tilfeldig utvalg.

Data fra Strasak:

De grunnleggende dataene i rapporten er 1221 straffesaker som er registrert (anmeldt) hos politiet i 2011. I 26 % av disse sakene er gjerningstidspunktet før 1.1.2011. Man har likevel valgt å bruke registreringstidspunkt i undersøkelsen, da dette gir den mest korrekte fordelingen av saker gjennom året, og gjør en i stand til å vurdere hele perioden 2011.

En av undersøkelsene som er gjort i rapporten, omhandler saker med registrert gjerningsperson. Det er viktig å presisere at det i mange tilfeller kan være en mistenkt omhandlet i sakens dokumenter uten at denne personen er registrert i Strasak som mistenkt. Det kan også være at gjerningspersonen er nær ved å bli identifisert, og at vedkommende vil bli lagt inn i nær fremtid.

I de tilfellene det er utarbeidet statistikker for å vise de straffbare forholdene fordelt på måned, ukedag og klokkeslett, er feltene «gjerningsmåned slutt», «gjerningsdag slutt» og «gjerningsklokkeslett slutt» benyttet.

For å øke kvaliteten på undersøkelsene og belyse områder som Strasak ikke er egnet til å gi informasjon om, er det foretatt en systematisk gjennomgang av alle voldtektssaker som er rapportert til Voldtektsgruppa i 2011. Rapporteringen har skjedd via politiets saksbehandlingssystem.

Data fra BL:

Det viser seg at det er en underrapportering. Av 1 221 registrerte saker i 2011 er 843 saker rapportert inn til Voldtektsgruppa. Innholdet i de rapporterte sakene er også av varierende kvalitet, og de overføres i ulike faser av etterforskningen. Dette spenner fra saker som ikke inneholder dokumenter, til ferdig etterforskede sakskomplekser.

Sakene som er rapportert inn, er gjennomgått med tanke på å belyse følgende områder:

GJERNINGSSTEDET

OVERGREPET (kategori)

GJERNINGSPERSONEN (bakgrunn og alder)

OFFER (alder og rus)

Informasjonen fra saksdokumentene er systematisert og koblet sammen med data fra Strasak. Ved registrering er fornærmede/anmelders versjon av saken lagt til grunn.

⁴ Strasak er det sentrale register over alle straffesaker i Norge

⁵ BL- Basisløsning, betegnelse for politiets saksbehandlingssystem

3. Definisjon av voldtekt

3.1. Juridisk ramme – hva er voldtekt?

Det fremgår av straffeloven § 192 hva som er straffbart som voldtekt:

Det anses som voldtekt, i straffelovens forstand, når en person skaffer seg seksuell omgang ved bruk av vold eller truende atferd og når en person ved bruk av vold eller truende atferd får noen andre til å ha seksuell omgang med en annen eller får noen til å utføre handlinger som tilsvarer seksuell omgang med seg selv.

Det er også å anse som voldtekt når:

en person skaffer seg seksuell omgang med noen som ikke klarer å motsette seg handlingen (for eksempel på grunn av bevisstløshet, rus eller søvn)

Bestemmelsen er i den senere tid vesentlig utvidet, og det er klarlagt gjennom rettspraksis hva som er å anse som seksuell omgang i strafferettslig forstand. Seksuell omgang er de mer intense former for seksuell aktivitet; det omfatter samleie, men også slikking av kjønnsorganer, masturbasjon og annen aktivitet som medfører kontakt mellom nakne kjønnsorganer.

3.2. Voldtektskategorier

Oslo politidistrikt har brutt ned voldtekter i fem kategorier i sin rapport «Voldtekt i den globale byen», Oslo politidistrikt, mai 2011. Man har valgt å bygge på deres definisjoner. Nedenfor følger definisjon på voldtektskategorier som ble brukt i kartleggingsarbeidet. Det vil være gråsonetilfeller her som ikke naturlig hører inn i noen av de fire hovedkategoriene, og da er det en kategori «annen» for disse.

Overfallsvoldtekt er voldtekt som begås overfor intetanende personer, gjerne uten foranledning, og hvor fornærmede ser ut til å være et tilfeldig valgt offer for en ukjent gjerningsmann. Voldtekter som begås på offentlig sted, vil ofte være overfallsvoldtekter, men overgrepet kan også finne sted på eksempelvis arbeidsplass, utested, oppgang eller i bil (men dette vil ofte være unntaket). Andre elementer som kan spille inn, er bruk av vold, at partene er ukjente for hverandre, plutselig atferdsendring, at man blir overlatt den andres vilje eller lignende.

Eksempel: Fornærmede er på vei hjem fra byen, beruset, merker at noen følger etter og skal inn i samme bygård/oppgang. Hun låser opp døren og slipper inn vedkommende. Foran hennes leilighet kommer mannen opp på siden av henne og presser seg inn i leiligheten hvor han tiltvinger seg samleie.

Festrelatert voldtekt kjennetegnes ved at hendelsesforløpet er knyttet til fest/uteliv, og overgrepene skjer gjerne i relasjon til dette. Både offer og gjerningsmann er ofte unge. Mange melder om «blackout», og at de ikke husker nøyaktig hva som skjedde. En del av disse voldtektene finner sted på nachspiel, gjerne etter forutgående kontakt og konsum av betydelig mengde alkohol.

Eksempel: Etter en tur ute på byen blir fornærmede invitert med på nachspiel hvor det dels er ukjente, dels kjente personer. Fornærmede husker at hun satt i en sofa med en hyggelig person som hun klinte med, og morgenen etter våkner hun naken i et fremmed rom med samme /en annen person. Hun kjenner på kroppen at hun har hatt seksuell omgang og sliter med at hun ikke husker hva som har skjedd.

Relasjonsvoldtekt har et annet utgangspunkt enn de to forrige kategoriene og finner sted i primærrelasjoner, eksempelvis mellom ektefeller/partnere (også ekspartnere). Voldtekt kan være et engangstilfelle, men skjer gjerne som et ledd i en rekke andre overgrep hvor også vold kan være en del av krenkelsen.

Sårbarhetsvoldtekt er overgrep overfor personer som lever et liv som ofte er ensomt og isolert. Vedkommende befinner seg i en «sårbar situasjon» og mangler et sosialt nettverk. Livssituasjonen gjør at man er spesielt utsatt for ustabile/aggressive personer. De sliter med å komme ut av situasjonen, og som følge av dette risikerer de også bli utsatt for gjentakende krenkelser. Personer på institusjoner, trygdeboliger, prostituerte og lignende kan være typisk utsatte grupper.

Annen: De overgrep som ikke faller naturlig inn i noen av de fire hovedkategoriene.

4. Anmeldte voldtektssaker på landsbasis 2011

4.1 Datagrunnlag

Oversikt over antall anmeldte voldtektssaker i Norge i 2011

Antall voldtektssaker registrert i Strasak⁶ i perioden 1.1. – 31.12.2011 er 1221. Det er viktig å merke seg følgende:

318 (26 %) av sakene var registrert med «gjerningsdato start» i 2010 eller tidligere.

Det eldste forholdet var fra 1970.

Tilsvarende tall for 2010:

273 av 1075 saker (25, 4 %) var fra 2009 eller tidligere.

Det eldste forholdet var fra 1953.

Sakene fordeler seg på følgende statistikkgrupper:

Statistikkgruppe	Antall saker	Prosent av total
1401 VOLDTEKT (§ 192,1. OG 2. LEDD)	1031	84,4
1413 FORSØK PÅ VOLDTEKT (§ 192, JF. § 49)	139	11,4
1420 VOLDTEKT (§ 192,3. LEDD)	38	3,1
1423 GROVT UAKTSOM VOLDTEKT (§ 192,4. LEDD)	13	1,1
Totalt	1221	100,0

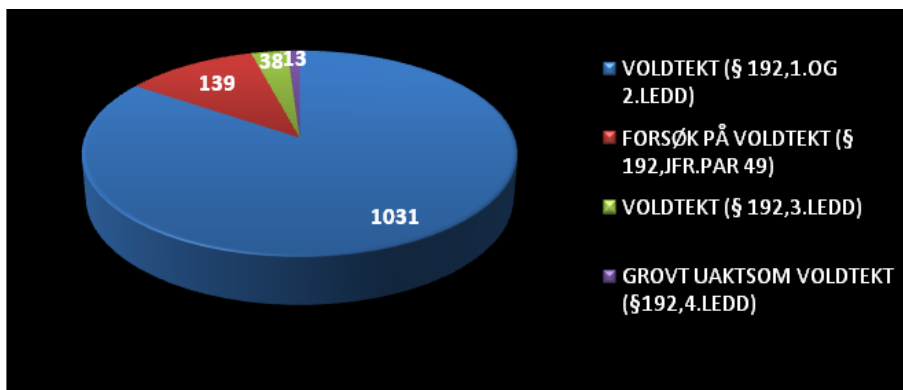
Tabell 1 viser voldtektssaker fordelt på statistikkgrupper

Straffeloven § 192 tredje ledd omhandler de mest alvorlige voldtektene og rammer forhold begått av flere i fellesskap, på en særlig smertefull eller krenkende måte, gjentakelsestilfeller, eller hvis fornærmede dør eller får betydelig skade. Det er få av denne type voldtekt, og denne inndelingen dekker ikke såkalte overfallsvoldtekter. Det henvises til side 7 for ytterligere beskrivelse av voldtektbestemmelsen.

⁶ Statistikkgruppene 1401, 1413, 1420 og 1423.

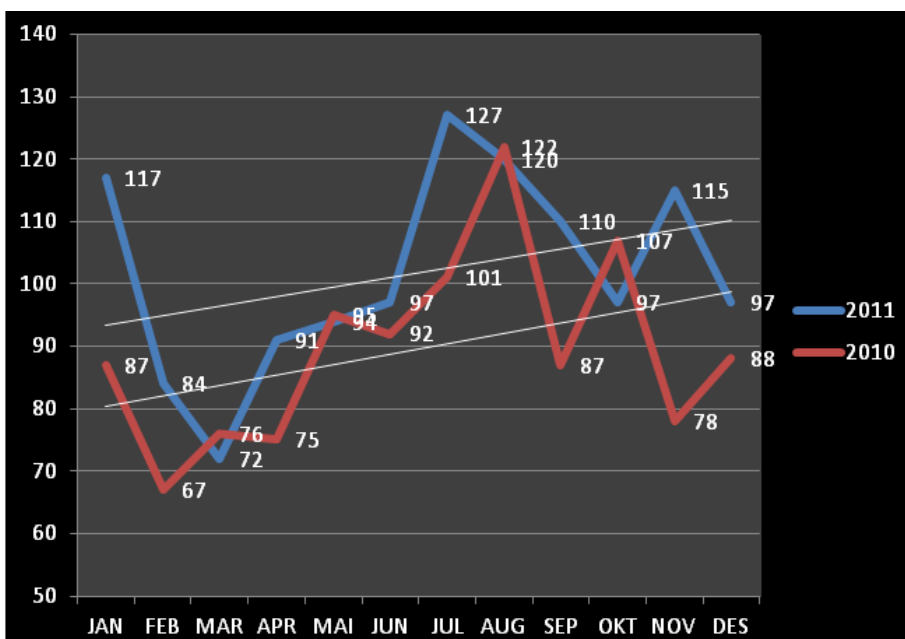
Antall voldtektssaker i Norge i 2011

Figur 1 viser voldtekter anmeldt i Norge fordelt på statistikkgruppe (N=1221)

På landsbasis utgjør 139 av sakene - 11,4 % - forsøk på voldtekt. I Oslo politidistrikts rapport (Oslo politidistrikt 2011:21) fremgår det at prosentandelen i 2010 for forsøk var 16,7 % og i 2009 17,4 % for Oslo. På landsbasis ser det ut til at denne forekomsten er noe lavere hvis man bruker dette som sammenligningsgrunnlag.

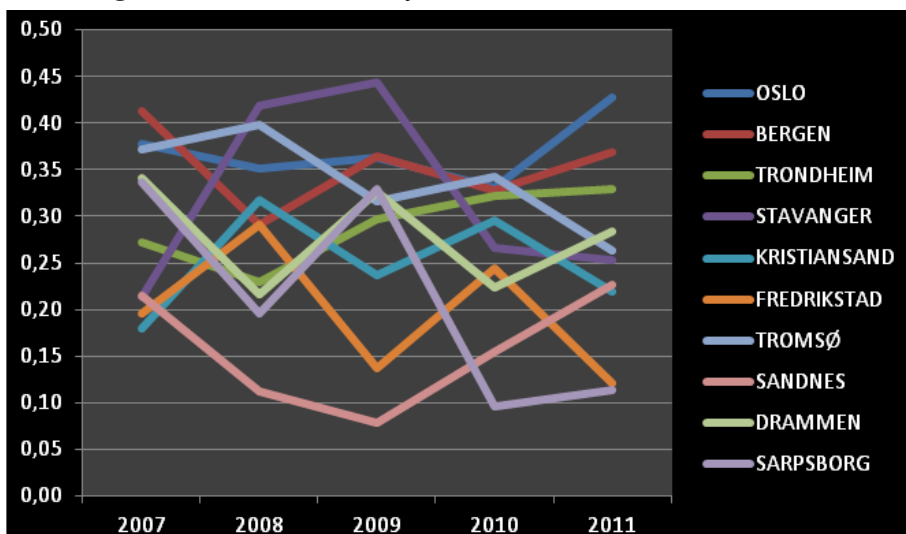
Antall voldtektssaker i Norge i 2010 og 2011 fordelt på måneder

Figur 2 viser antall voldtektssaker i Norge i 2010 (N=1075) og 2011 (N=1221)

Utviklingen i 2011 og 2010 viser at utviklingen av registrerte saker «følger» hverandre i store deler av året, men at det i oktober lå høyere for 2010 og i november for 2011. Tallene for desember 2011 er sannsynligvis høyere enn det som fremgår her, grunnet etterslepet i innrapportering for denne måneden. Stigningen for 2011 påvirkes også som følge av dette.

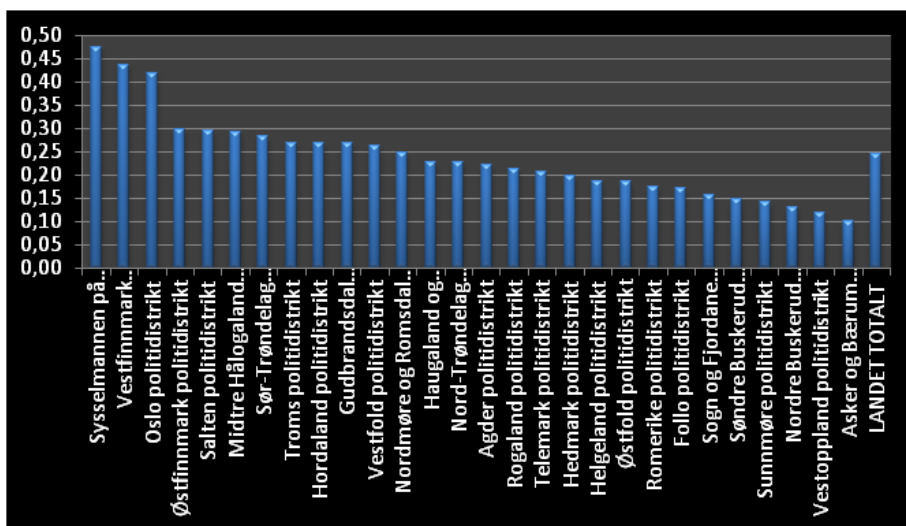
Utviklingen for de ti største byene de siste fem år

Figur 3 viser utviklingen i antall voldtektssaker per 1000 innbyggere for de 10 største byene i perioden 2007-2011

Dette viser et grunnleggende trekk. Det er for de fleste byer både en økning og nedgang innenfor tidsspennet, og dette illustrerer hvor sammensatt og vanskelig det er å tolke utviklingen ut fra de dataene vi besitter, selv om vi ser tallene over tid.

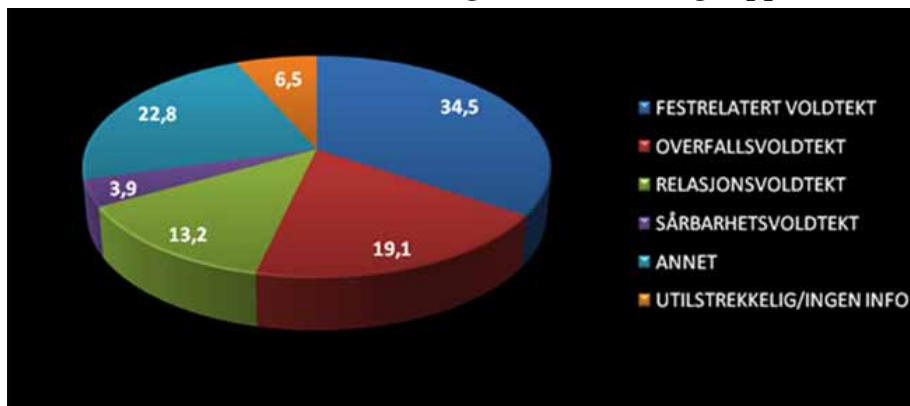
Antall voldtektssaker fordelt på politidistrikt

Figur 4 viser antall voldtektssaker registrert i 2011 fordelt på politidistrikt pr 1000 innbyggere (N=1197)⁷

⁷ Det er registrert 1 voldtekt på Svalbard i 2011. Saker som har funnet sted i utlandet er tatt ut av oversikten.

Data fra voldtektssaker som er registrert i 2011, og rapportert til Kripos

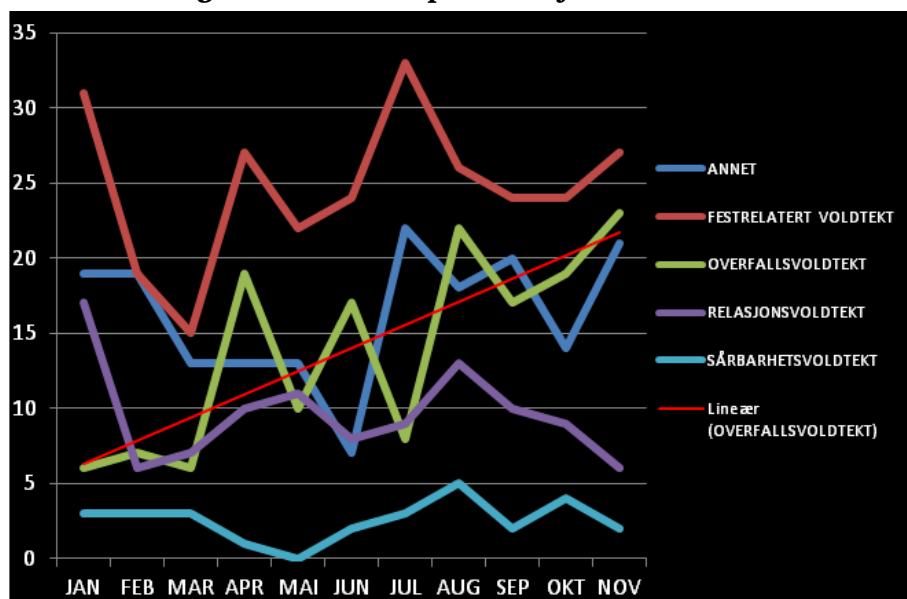

Figur 5 viser antall voldtekter rapportert til Kripos i 2011 fordelt på kategori (N=843)

Voldtektsgruppa mottar speilkopi av anmeldte voldtektssaker (inkludert forsøk på voldtekt). Av de 843 voldtektssakene som er innrapportert representerer festrelaterte voldtekter den største gruppen. Derneft kommer kategorien «annen», som omhandler de sakene som ikke faller naturlig inn i de fire hovedkategoriene. Overfallsvoldtektene utgjør 19,1 % av totalen. Dette utgjør en stor gruppe, men det er viktig å merke seg at også forsøk på overfallsvoldtekt er inkludert i dette tallmaterialet, og at antall forsøk er høyt. 47 av 158 overfallsvoldtekter registrert i 2011 (29,7 %) er kodet som voldtektforsøk, og representerer en mye høyere andel sammenliknet med andel forsøk på voldtekt som sådan (11,4 %).

For å se på det totale voldtektsbildet måned for måned ble det riktig å utelukke desember. Grunnen til dette er at etterslepet for denne måneden er stor, sakene er ikke sendt til Kripos, og det materialet vi har gjenspeiler ikke den reelle situasjonen.

Voldtektskategoriene fordelt i perioden januar- november 2011

Figur 6 viser antall voldtekter fordelt på voldtektskategorier og måned i perioden januar-november 2011 (N=788)

Det er for kategorien overfallsvoldtekt en økning i august til november sammenliknet med vårmånedene. Når det gjelder sårbarhets- og relasjonsvoldtektene, er det mer jevnt fordelt utover året. Kategorien festrelatert voldtekt er den største gruppen.

Før vi kommenterer tallene og funnene, er det viktig å presisere at datagrunnlaget er relativt lite, og det er flere forhold som vil kunne påvirke tallene/resultatene, slik at det som kan se ut som en økning/nedgang også kan skyldes andre forhold som periodisering av tallmaterialet (registreringsperiode/gjerningstidspunkt, falske anmeldelser osv.). Dette vil særlig gjøre seg gjeldende når man bryter tallene helt ned på bynivå.

4.2 Vurdering av omfang og utvikling

Har det vært en utvikling innenfor voldtekt i 2011 på landsbasis?

Som det fremgår av tallene, er det en økning i antall registrerte anmeldelser på 13,7 % for 2011 sammenliknet med 2010.

Flere av byene man har valgt å se på, har en økning i antall registrerte voldtektssaker, og noen, inkludert Oslo, ligger i 2011 høyere enn noen av de foregående år. Også Bergen har en økning sammenliknet med 2010, men ligger lavere enn «toppåret» i 2007. Stavanger hadde i 2009 et høyere antall voldtekter pr 1 000 innbygger enn Oslo hadde i 2011. Som en følge av situasjonen utarbeidet Stavanger politidistrikt en strategi⁸ mot overfallsvoldtekt og rettet en ekstraordinær og konkret innsats på dette over tid. Kristiansand, Fredrikstad og Tromsø har hatt en nedgang sammenliknet med 2010, men det er ukjent om nedgangen kan relateres til tilsvarende prosjekter som det Stavanger gjennomførte.

Det er også store variasjoner i antall voldtektssaker, selv i byer som er tilnærmet like store. Kristiansand har for eksempel dobbelt så mange saker som Fredrikstad, jf. vedlegg 4c.

Man har ikke gått inn i det underliggende materialet for å analysere årsaksforhold og årsakssammenheng for at det er høyere forekomst i noen byer sammenliknet med andre av tilnærmet lik størrelse. Det som kan nevnes og tas høyde for, er at noen av byene er studentbyer, og det er flere innbyggere her enn det fremgår av folkeregisteret. I tillegg er flere av gruppene spesielt utsatt (unge personer⁹) i storbyene. Befolkningssammensetningen, kommunale forhold, anmeldelsesvillighet, politiets innsats og helsetilbud (herunder overgrepsmottak) for å nevne noe, spiller også inn.

Det naturlig å reise spørsmålet om fokuset på voldtekt som var et gjennomgående tema i 2011, og særlig høsten 2011, kan ha virket inn på anmeldelsesvilligheten. Man kommer nærmere inn på dette under punkt 5.2.

Kripos har ikke tidligere kartlagt voldtektskategorier på nasjonal basis. Det er krevende fordi hver sak må leses og defineres ut fra de nevnte kategorier. Oslo politidistrikt gjorde en studie på sine saker i 2010, og i dette datagrunnlaget finner man at 12,9 % av deres voldtektssaker var såkalte overfallsvoldtekter¹⁰ (Oslo politidistrikt 2011). Andelen overfallsvoldtekt på nasjonal basis i 2011 utgjør 19,1 %, men som nevnt inkluderer dette en stor andel forsøk på overfallsvoldtekt.

På bakgrunn av det politiske fokuset og bildet av at det var en overfallsbølge høsten 2011, er det naturlig å undersøke nærmere omstendigheter og forekomst av typen overfallsvoldtekter og eventuelle variasjoner på landsbasis.

8 Strategien omfattet bl.a. et utstrakt samarbeid med kommunale etater, åpenhet/dialog fra politiet, økt bruk av media, økt politiinnsats som synlig politi, sivil politi, fokus på initialfasen og etterforskning av sakene etc.

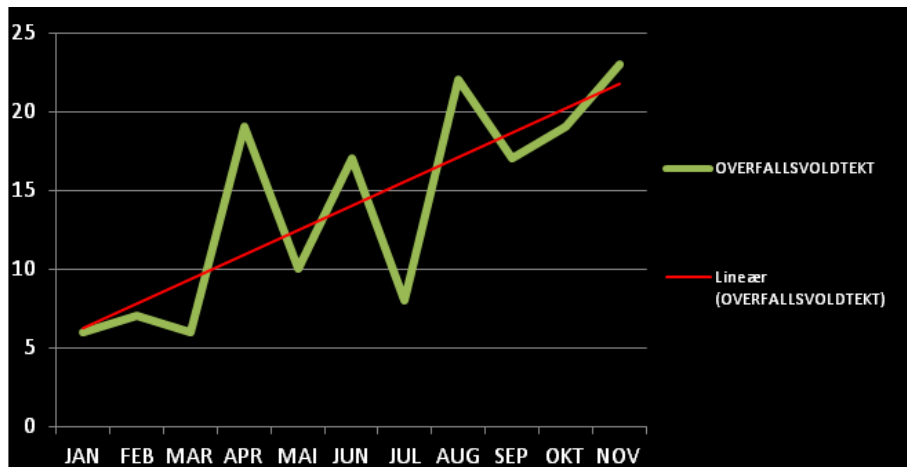
9 NOU 2008:4 pekte på at ungdom i slutten av tenårene er mest utsatt for å bli voldtatt.

10 Inkludert forsøk.

5. Anmeldte overfallsvoldtekter i 2011

5.1 Datagrunnlag

Utvikling innenfor overfallsvoldtekter i 2011

Figur 7 viser linjediagram for overfallsvoldtektssaker, måned for måned. N = 154

Det er til dels store variasjoner gjennom året, og antall saker var høyest i november, august og april.

Hva er situasjonen i de største byene når det gjelder overfallsvoldtekter?

Antall overfallsvoldtekter pr 100 000 innbygger i de største norske byene

	JAN	FEB	MAR	APR	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	SUM
Oslo	0,17	0,67	0,17	1,00	0,17	1,34	1,00	2,00	1,17	1,34	1,34	10,37
Bergen	0,77	-	1,54	0,77	0,38	0,38	0,38	0,77	0,38	0,77	0,77	6,91
Trondheim	-	-	-	2,88	0,58	-	-	-	-	2,31	-	5,77
Drammen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,57	1,57	3,14
Kristiansand	-	-	-	-	1,21	1,21	-	1,21	-	-	-	3,63
Stavanger	-	0,79	-	-	1,59	-	-	-	-	0,79	-	3,17
Tromsø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,47	-	1,47
Fredrikstad	-	-	-	-	-	-	-	-	1,34	-	-	1,34
Landet forøvrig	0,09	0,06	0,03	0,17	0,12	0,20	0,03	0,20	0,23	0,06	0,35	1,54
Landet totalt	0,12	0,14	0,12	0,39	0,20	0,35	0,16	0,45	0,35	0,39	0,47	3,14

Tabell 3 som viser antall overfallsvoldtekter pr. 100 000 innbygger i de åtte største byene¹¹ sammenlignet med landet totalt og landet for øvrig. N=161

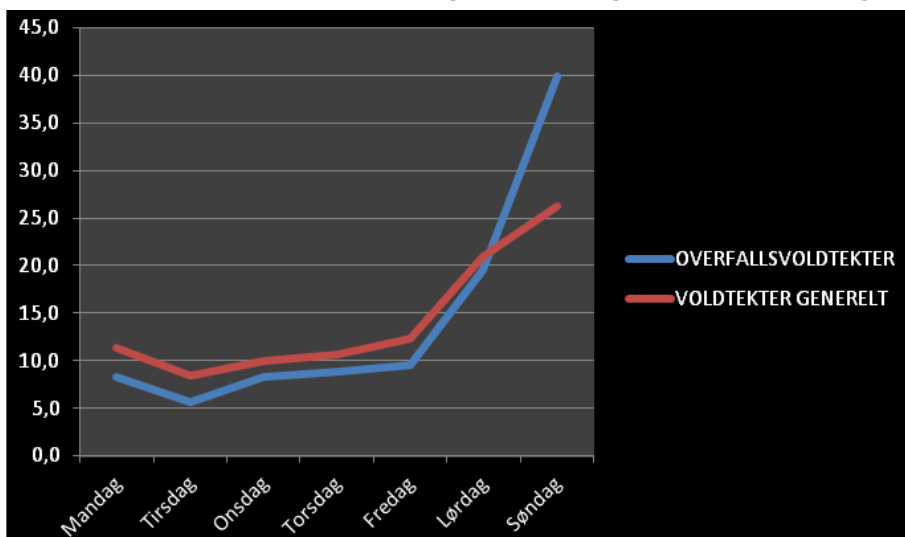
Ovenfor er en oversikt over antall overfallsvoldtekter i de største norske byene fordelt på månedene januar til og med november 2011. Tallene er basert på gjerningskommune og viser antall saker per 100 000 innbygger. Oslo ligger jevnt over landsgjennomsnittet, mens for eksempel Trondheim har mer periodiske tilfeller på vår og høst. Videre ligger de fire byene Bergen, Trondheim, Drammen og Kristiansand over landsgjennomsnittet mens Stavanger, Tromsø og Fredrikstad ligger under. For øvrig viser tallene våre at andel overfallsvoldtekter i de åtte største byene til sammen utgjør 99 av de totalt 154 overfallsvoldtektene, jf vedlegg 5a.

¹¹ Sandnes og Sarpsborg er ikke tatt med i tabellen fordi det ikke er rapportert saker som kan kategoriseres som overfallsvoldtekter i disse byene. Antall rapporterte saker som kan kategoriseres som overfallsvoldtekt i Norge i 2011 er 161. Tre av disse har skjedd i utlandet, og kommer således ikke med på statistikken for antall overfallsvoldtekter fordelt på kommune (by).

Er problemet overfallsvoldtekt avgrenset til spesielle forhold?

Man ønsket å kartlegge om det er variasjoner i andre faktorer knyttet til overfallsvoldtekt.

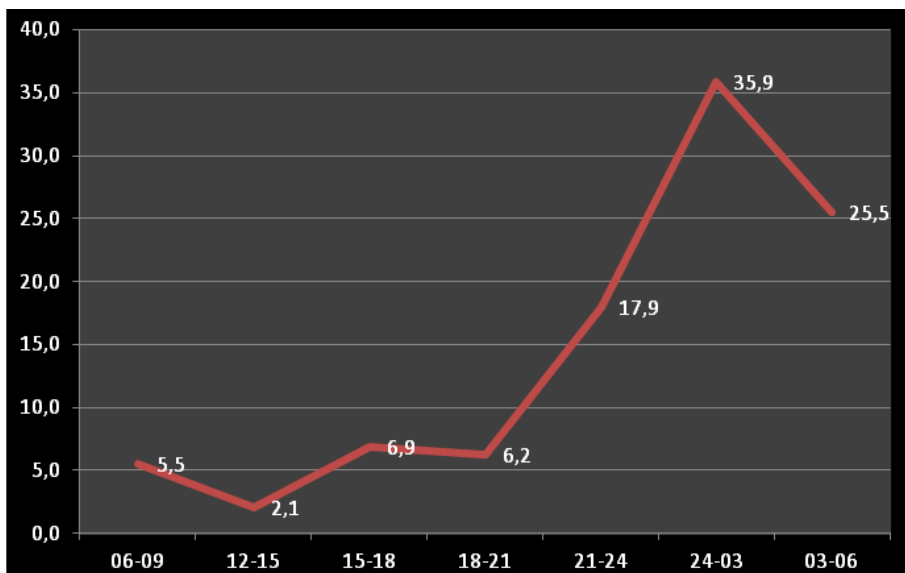
Overfallsvoldtekter¹² fordelt på ukedager sammenlignet med voldtekter generelt

Figur 8 viser overfallsvoldtekter (N=158) fordelt på ukedager sammenlignet med voldtekter generelt (N=1075)

Både for voldtekter generelt og overfallsvoldtekt spesielt, er det relativt liten andel som finner sted i ukedagene mandag til torsdag. Fredag kveld tiltar det for begge gruppene, og det er klart markant stigning for overfallsvoldtekt lørdag og natt til søndag.

Overfallsvoldtekter fordelt på tidspunkt av døgnet

Figur 9 viser prosentvis fordeling av overfallsvoldtekt i løpet av døgnet. N=145

¹² saker som er registrert i 2011 i Strasak

Det er registrert gjerningstidspunkt (i Strasak) for 145 av overfallsvoldtektene i det materialet som er gjennomgått. En overvekt av antall overfallsvoldtekter finner sted mellom kl. 21 og kl. 06. Denne kategorien ligger også høyere enn voldtekt generelt (jf. vedlegg 5b). Dette samsvarer med det man tidligere har antatt. De fleste voldtekter finner sted i helgene og i løpet av kveld/natt. Alle voldtektundersøkelser gjennomført av Oslo politidistrikt, har vist at det blir begått flest voldtekter i helgene, natt til lørdag og natt til søndag (Oslo politidistrikt 2011).

Antall voldtekter hvor det er oppgitt at voldtektsofferet var påvirket av rus

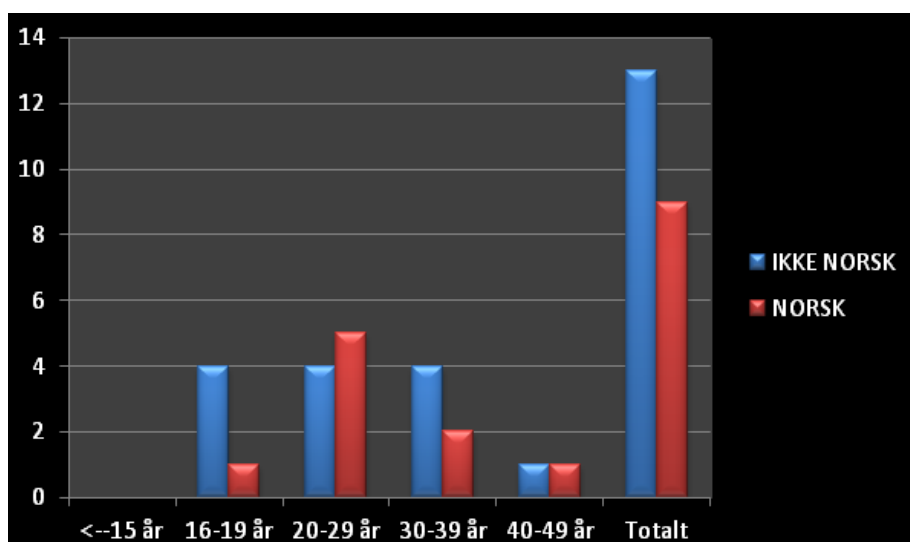
KATEGORI	JA	NEI	KJENT	ANDEL RUS i %
Festrelatert voldtekt	306	4	310	93,9
Overfallsvoldtekt	101	36	137	55,8
Relasjonsvoldtekt	24	58	82	17,5
Sårbarhetsvoldtekt	11	12	23	25,6
Annet	65	65	130	29,4
Totalt	507	175	682	55,5

Tabell 4 viser oversikt over antall voldtekter der det er oppgitt av fornærmede var påvirket av rus. Overfallsvoldtektene er fremhevet.

I de 682 sakene hvor det er oppgitt om voldtektsofferet var påvirket av rus (i en eller annen form og uavhengig av grad) er festrelatert voldtekt tett forbundet med rus, hele 93,9 %, men også for overfallsvoldtekt ligger det høyt sammenliknet med de andre kategoriene.

Fordi innholdet av saksopplysninger per sak som blir rapportert til Kripos varierer, ville det gi unøyaktige data om hvorvidt gjerningsmann var ruspåvirket. Dette er derfor ikke kartlagt.

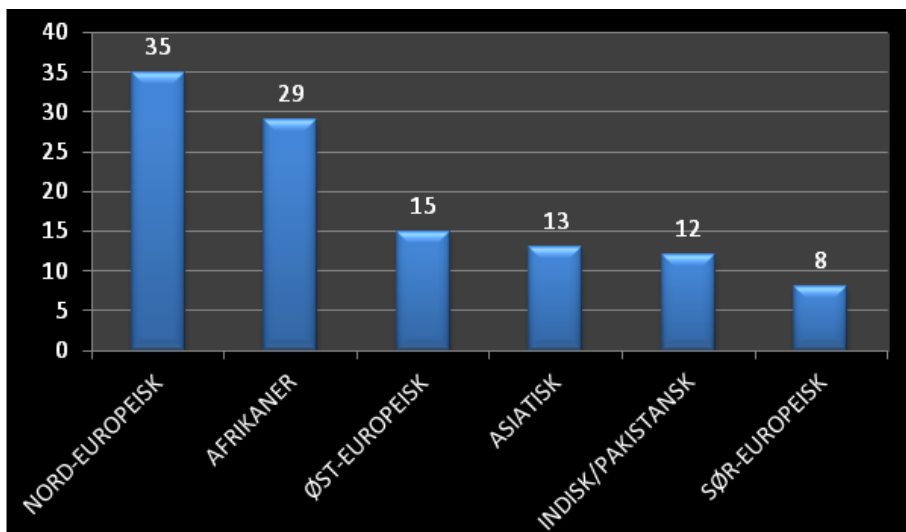
Anmeldte gjerningsmenn for overfallsvoldtekter: Fordelt på landbakgrunn

Figur 10 viser søylediagram over landbakgrunn for overfallsvoldtekt. N=154

Av 158 saker kategorisert som overfallsvoldtekt (inkludert forsøk) er det i Strasak registrert 30 gjerningsmenn fordelt på 26 saker. Disse fordeler seg på følgende måte hva angår alder og landbakgrunn. Aldersgruppen 16–19 år er gruppen med ikke-norsk landbakgrunn markant størst, ellers ser man at aldersgruppen 20–29 år størst representert.

Overfallsvoldtekter fordelt på antatt land-/kontinentbakgrunn ut fra fornærmedes forklaring

Figur 11 viser overfallsvoldtekter fordelt på antatt landbakgrunn ut fra fornærmedes forklaring. N=112

Ved gjennomgang av forklaringene i de 158 sakene som er kategorisert som overfallsvoldtekt (inkludert forsøk), gir beskrivelser av gjerningsmennene følgende fordeling; nord europeisk ligger høyest, dernest afrikansk bakgrunn.

5.2 Vurdering av omfang og utvikling

Variasjoner på landsbasis i forekomsten av overfallsvoldtekter

Dataene viser at det for de fleste byene er en ganske jevn spredning av overfallsvoldtektene gjennom året når man sammenligner måned for måned med et landsgjennomsnitt. Unntaket er Trondheim, som har fem registrerte anmeldelser i april, en i mai og fire i oktober, ellers ingen tilfeller de øvrige månedene. Oslo politidistrikt er det eneste distriktet som har hatt større andel voldtekter siste halvdel av 2011 enn første halvdel av 2011 ut fra våre data. Høsten 2011 var det stort søkelys på det økende antall overfallsvoldtekter i Oslo. Det er et sammensatt årsaks- og virkningsforhold i disse sakene, og det kan være flere faktorer som spiller inn. Et betimelig spørsmål er om mørketallene har gått ned, eller om forekomsten av voldtekter har økt.

Er det mulig å sammenligne Kripos' tall med andre undersøkelser/forskning på området og peker resultatene i samme retning?

I en større selvrapporteringsundersøkelse foretatt av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, NKVTS, oppga 16 % av kvinnene og 2 % av mennene at de var blitt truet eller tvunget til sex, utsatt for voldtekt eller voldtektsforsøk minst en gang etter fylte 16 år. I løpet av det siste året var 2 % av kvinnene utsatt for dette (Pape og Stefansen. 2004:8).

Det er blant annet denne undersøkelsen Voldtektsutvalget la til grunn da de estimerte antall reelle forekomster av voldtekter/forsøk på voldtekter til å være et sted mellom 8 000–16 000 hvert år (NOU 2008:4:36).

I nyere tid, er det så vidt en kjenner til, ikke gjennomført tilsvarende undersøkelser som sier noe om eventuell endring i antall reelle voldtekter. Det som er viktig å merke seg, er at dersom et høyere tall for 2011 ikke bare skyldes en reell økning i antall voldtekter, er deler av økningen en ønsket økning, idet politiet har hatt som mål å redusere mørketallene innenfor dette området. Man kan tenke seg at terskelen for å ta imot helsetilbud er lavere enn å inngi anmeldelse for voldtekt. Dersom dette er en riktig antakelse, skulle man tro at tallene som er registrert ved overgrepsmottakene, beskriver det reelle bildet bedre enn politiets tall.

Ifølge Overgrepsmottaket i Oslo var det 371 henvendelser ved mottaket i Oslo i 2010 (Oslo legevakts rapport 2010). De hadde en økning i 2009 som resultat av at de også fikk ansvaret for behandling av personer utsatt for seksuelle overgrep også fra Follo, Romerike og Rømskog. 73 av totalt 364 henvendelsene gjaldt innbyggere derfra. Tallene deres var relativt stabile fra 2009 til 2010 og tallene for 2011, som muntlig er oppgitt til å være 426¹³, tilsvarer en økning på 15 %.

Overgrepsmottaket registrerer antall overfallsvoldtekter, og tallene deres har tradisjonelt ligget høyere enn statistikk fra Oslo politidistrikt. I 2010 var mottakets tall det dobbelte av Oslo politidistrikts tall. Det ville være interessant å se om de respektive tallene nærmer seg i 2011, slik at gapet mellom tall fra Overgrepsmottaket og Oslo politidistrikt minsker.

Dette ville etter vårt syn kunne gi støtte til en hypotese om at man har redusert mørketallene noe.

Det er imidlertid vanskelig å si noe mer sikkert om hva økningen skyldes, og det understrekes at det å definere et overgrep som overfallsvoldtekt innebærer en skjønnsmessig avveining, hvilket kan innebære en ytterligere utfordring i det å sette tallene opp mot hverandre.

Er det forskjell på forekomsten av overfallsvoldtekt innenfor de ulike kategoriene på landsbasis?

Som nevnt er tallmaterialet vårt sårbart for utslag i en eller annen retning, noe som må hensyntas i fortolkningen. Det er til dels store variasjoner i voldtektsbildet i de store byene. Dette kan skyldes at noen byer har et mer sammensatt og flerfasettert samfunn. Av de utvalgte byene vi har sett nærmere på, ligger seks over landsgjennomsnittet mens tre ligger under.

Ellers kan man også tenke seg at demografi, politidekningen og lokale, forebyggende tiltak også kan være faktorer som virker inn på omfanget av voldtekter.

Er det flere overfallsvoldtekter i storbyer enn mindre byer og tettsteder?

Overfallsvoldtekt skjer i de fleste tilfeller i offentlig rom, og forekomsten ser ifølge dataene ut til å være større i byer enn i distriktene jf. side 12.

2/3 av overfallsvoldtektene finner sted i de største byene, resten fordeler seg på resten av landet. Det er nærliggende å tenke seg at dette henger sammen med uteliv/byliv, særlig når man også setter dette sammen med tidspunkt på døgnet og hvilken del av uka man er mest utsatt for overfallsvoldtekt.

¹³ Merk at tallet ikke er kvalitetssikret og inkluderer også Follo, Romerike og Rømskog

Det kan tenkes at anmeldelsesvilligheten er større i de største byene, og således at mørketallene er mindre i byene enn ved mindre steder. Det vil tidvis være mer oppmerksomhet knyttet til voldtekt i større byer, og kanskje er det også mindre stigmatiserende å anmelde voldtekt i en større by enn i en liten by/tettsted – men dette er det ingen holdepunkter for å si noe om.

Er problemet med overfallsvoldtekt avgrenset til spesielle forhold?

Ut fra dataene¹⁴ ser det ut til at de fleste voldtekter finner sted i tidsrommet fredag kveld til søndag morgen. Det er videre tidsrommet 21–06 som er mest kritisk. En enda større andel av overfallsvoldtektene finner sted i dette tidsrommet enn voldtekter for øvrig.

Det fremgår videre at over halvparten av ofrene for voldtekt selv har rapportert at de har vært ruspåvirket. Det er selvrapporterte data (fornærmedes egen forklaring), og det kan være fare for noe underrapportering her. Når vi ser på totalbildet, at en større andel av overfallsvoldtektene finner sted i byer av en viss størrelse, og at de finner sted kvelds/natterstid og i helgene, kan det peke i retning av at flertallet av overfallsvoldtektene har en side til «bylivet» i sentrumsnære områder og at det er rus med i bildet, både hos offer og gjerningsperson.

Undersøkelsen til Mossige og Huang (2010) viser at unge er svært utsatt for denne type kriminalitet. Ungdom har gjerne en tendens til å tiltrekkes sentrum i helgene. Oslo¹⁵ har hatt en kraftig befolkningsvekst for årskullene fra 16–19 år. Vi har ikke gått inn i deres tall konkret for å se alder på offer for overfallsvoldtekt, men gjennomsnittsalderen på landsbasis (for alle voldtektssaker) er 23 år.

Gjerningspersoner med annen landbakgrunn enn nord-europeisk er høyere representert enn gjerningspersoner med nord-europeisk bakgrunn. Et tilsvarende funn ble presentert av Oslo politidistrikt i sin analyse for 2010. Man kan merke seg at andelen overfallsvoldtekter begått av personer med annen landbakgrunn enn nord-europeisk er lavere på landsbasis enn det Oslo politidistrikt registrerte i 2010 (Oslo politidistrikt, rapport 2011:55).

¹⁴ Strasak-uttrekk

¹⁵ Oslo politidistrikt 2011

Referanseliste:

Birgit Flatby, Hanne Sundt, Helle Nesvold og Henriette Myhre Waitz. Overgrepsmottaket årsrapport 2010. Oslo legevakt

Hilde Pape og Kari Stefansen. 2004. Den skjulte volden. NKVTS

Oslo politidistrikt, ved Marianne Sætre og Veslemøy Grytdal. 2011. Voldtekt i den globale byen.

Svein Mossige og Lihong Huang. 2010. Norsk Epidemiologi. Omfanget av seksuelle krenkelser og overgrep i en norsk ungdomsbefolkning.

NOU 2008:4 Fra ord til handling

Vedlegg – datagrunnlag

Vedlegg 4a

Tabell over voldtektskategorier, antall og prosent N=843

KATEGORI	ANTALL	PROSENT
FESTRELATERT VOLDTEKT	291	34,5
OVERFALLSVOLDTEKT	161	19,1
RELASJONSVOLDTEKT	111	13,2
SÅRBARHETSVOLDTEKT	33	3,9
ANNET	192	22,8
UTILSTREKkelig/INGEN INFO	55	6,5
TOTALT	843	100,0

Vedlegg 4b

Tabell over voldtektskategoriene per måned. N=788

KATEGORI	JAN	FEB	MAR	APR	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	TOTALT
ANNET	19	19	13	13	13	7	22	18	20	14	21	179
FESTRELATERT VOLDTEKT	31	19	15	27	22	24	33	26	24	24	27	272
OVERFALLSVOLDTEKT	6	7	6	19	10	17	8	22	17	19	23	154
RELASJONSVOLDTEKT	17	6	7	10	11	8	9	13	10	9	6	106
SÅRBARHETSVOLDTEKT	3	3	3	1	0	2	3	5	2	4	2	28
UTILSTREKkelig/ INGEN INFO	6	6	5	3	1	6	3	9	2	3	5	49
TOTALT	82	60	49	73	57	64	78	93	75	73	84	788

Vedlegg 4c

Tabell over antall voldtektssaker registrert i 2011 fordelt på de 10 største byene og landet for øvrig.

KOMMUNE	SAKER	FOLKETALL	SAKER PR 1 000 INNBYGGER
OSLO	256	599 230	0,43
BERGEN	96	260 392	0,37
TRONDHEIM	57	173 486	0,33
STAVANGER	37	126 021	0,29
KRISTIANSAND	18	82 364	0,22
FREDRIKSTAD	9	74 579	0,12
TROMSØ	18	68 239	0,26
SANDNES	15	66 245	0,23
DRAMMEN	18	63 582	0,28
SARPSBORG	6	52 805	0,11
LANDET FORØVRIG	691	3 353 357	0,21
LANDET TOTALT	1221	4 920 300	0,25

Vedlegg 4d**Tabell over utvikling i antall voldtektssaker per 1000 innbyggere for de 10 største byene**

KOMMUNE	2007	2008	2009	2010	2011
OSLO	0,38	0,35	0,36	0,33	0,43
BERGEN	0,41	0,29	0,37	0,33	0,37
TRONDHEIM	0,27	0,23	0,30	0,32	0,33
STAVANGER	0,21	0,42	0,44	0,27	0,25
KRISTIANSAND	0,18	0,32	0,24	0,30	0,22
FREDRIKSTAD	0,20	0,29	0,14	0,24	0,12
TROMSØ	0,37	0,40	0,32	0,34	0,26
SANDNES	0,21	0,11	0,08	0,15	0,23
DRAMMEN	0,34	0,22	0,33	0,22	0,28
SARPSBORG	0,34	0,20	0,33	0,10	0,11

Vedlegg 5a**Tabell over antall overfallsvoldtektssaker i de største norske byene**

	JAN	FEB	MAR	APR	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	TOTALT
OSLO	1	4	1	6	1	8	6	12	7	8	7	61
BERGEN	2	-	4	2	1	1	1	2	1	1	2	17
TRONDHEIM	-	-	-	5	1	-	-	-	-	4	-	10
DRAMMEN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
KRISTIANSAND	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	3
STAVANGER	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1	-	4
TROMSØ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
FREDRIKSTAD	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
LANDET TOTALT	6	7	6	19	10	17	8	22	17	19	23	154
LANDET FORØVRIG	3	2	1	6	4	7	1	7	8	3	13	55

Vedlegg 5b**Tabell over alle voldtekter registrert i 2011 med oppgitt gjerningstidspunkt fordelt på tid på døgnet og ukedag N=820.**

TIDSINTERVALL	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG	TOTALT
03-06	9	10	11	21	22	63	90	226
06-09	1	2	6	9	6	21	43	88
09-12	3	4	7	5	7	15	18	59
12-15	5	3	2	5	4	6	8	33
15-18	7	11	11	2	6	5	8	50
18-21	5	10	2	4	8	12	6	47
21-24	15	8	11	13	21	26	10	104
24-03	8	10	11	18	17	52	97	213
IKKE OPPGITT	51	53	41	58	51	72	75	401
TOTALT	104	111	102	135	142	272	355	1221

Vedlegg 5c

Tabell over alle voldtekter registrert i 2011 med oppgitt gjerningstidspunkt fordelt på tid på døgnet og ukedag. Prosentvis fordeling. N=820

TIDSINTERVALL	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG	TOTALT
03-06	4,0	4,4	4,9	9,3	9,7	27,9	39,8	100,0
06-09	1,1	2,3	6,8	10,2	6,8	23,9	48,9	100,0
09-12	5,1	6,8	11,9	8,5	11,9	25,4	30,5	100,0
12-15	15,2	9,1	6,1	15,2	12,1	18,2	24,2	100,0
15-18	14,0	22,0	22,0	4,0	12,0	10,0	16,0	100,0
18-21	10,6	21,3	4,3	8,5	17,0	25,5	12,8	100,0
21-24	14,4	7,7	10,6	12,5	20,2	25,0	9,6	100,0
24-03	3,8	4,7	5,2	8,5	8,0	24,4	45,5	100,0
IKKE OPPGITT	12,7	13,2	10,2	14,5	12,7	18,0	18,7	100,0
TOTALT	8,5	9,1	8,4	11,1	11,6	22,3	29,1	100,0

Vedlegg 5d

Tabell over overfallsvoldtekter registrert i 2011 fordelt på ukedager

UKEDAG	ANTALL	PROSENT
MANDAG	13	8,2
TIRSDAG	9	5,7
ONSDAG	13	8,2
TORSDAG	14	8,9
FREDAG	15	9,5
LØRDAG	31	19,6
SØNDAG	63	39,9
Totalt	158	100,0

Vedlegg 5e

Tabell over landbakgrunn for kjente gjerningsmenn for overfallsvoldtekter

ALDERSGRUPPE	IKKE NORSK	NORSK	TOTALT	IKKE REGISTRERT
<-15 år			4	4
16-19 år	4	1	5	
20-29 år	4	5	9	
30-39 år	4	2	6	
40-49 år	1	1	2	
TOTALT	13	9	26	4

Vedlegg 5f**Tabell over antall voldtektssaker registrert i 2011 fordelt på gjerningsdistrikt**

POLITIDISTRIKT	SAKER	FOLKETALL	ANTALL PR 1000 INNBYGGER
AGDER POLITIDISTRIKT	63	283 366	0,22
ASKER OG BÆRUM POLITIDISTRIKT	17	170 184	0,10
FOLLO POLITIDISTRIKT	30	174 732	0,17
GUDBRANDSDAL POLITIDISTRIKT	19	70 968	0,27
HAUGALAND OG SUNNHORDLAND POLITIDISTRIKT	33	145 386	0,23
HEDMARK POLITIDISTRIKT	38	192 680	0,20
HELGELAND POLITIDISTRIKT	14	74 784	0,19
HORDALAND POLITIDISTRIKT	121	450 735	0,27
MIDTRE HÅLOGALAND POLITIDISTRIKT	34	116 129	0,29
NORDMØRE OG ROMSDAL POLITIDISTRIKT	28	112 917	0,25
NORDRE BUSKERUD POLITIDISTRIKT	11	83 686	0,13
NORD-TRØNDELAG POLITIDISTRIKT	31	136 633	0,23
OSLO POLITIDISTRIKT	256	611 491	0,42
ROGALAND POLITIDISTRIKT	72	339 429	0,21
ROMERIKE POLITIDISTRIKT	44	253 890	0,17
SALTEN POLITIDISTRIKT	24	81 345	0,30
SOGN OG FJORDANE POLITIDISTRIKT	17	108 352	0,16
SUNNMØRE POLITIDISTRIKT	20	139 803	0,14
SYSSELMANNEN PÅ SVALBARD	1	2 104	0,48
SØNDRE BUSKERUD POLITIDISTRIKT	30	202 169	0,15
SØR-TRØNDELAG POLITIDISTRIKT	84	295 350	0,28
TELEMARK POLITIDISTRIKT	35	169 872	0,21
TROMS POLITIDISTRIKT	33	122 507	0,27
VESTFINNMARK POLITIDISTRIKT	19	43 605	0,44
VESTFOLD POLITIDISTRIKT	58	220 691	0,26
VESTOPPLAND POLITIDISTRIKT	13	109 602	0,12
ØSTFINNMARK POLITIDISTRIKT	9	30 058	0,30
ØSTFOLD POLITIDISTRIKT	43	232 665	0,18
UTLAND	24		
LANDET TOTALT	1221	4 973 029	0,25

POLITIET
KRIPOS

KRIPOS

Telefon 23 20 80 00, desken 23 20 88 88
Brynsalleen 6
Postboks 8163 Dep, 0034 Oslo
Internett: www.politi.no/kripos